

Prolog

AUGUSTI 1957

Ingen var där och mötte honom. Framför honom i kön stod tre andra män och han såg dem få sina saker och skriva under pappren och gå sin väg, och alla tre gjorde precis likadant, som om det inte gick att göra det på sitt eget vis när man hade väntat på det så länge. Det gjorde dem alla till en och samma man.

När det blev hans tur fanns inget annat att hämta ut än kläderna han haft på sig när han kom, plånboken och en rakkniv. Han kvitterade sina tillhörigheter och postanvisningen som hans far hade skickat, sedan förde de honom till ett mindre rum där han fick byta om. Han hade vuxit ur kläderna; byxorerna var lite för korta och skjortans ärmlinningar slutade en bit ovanför handlederna.

Han gick tillbaka till disken och stoppade plånboken och postanvisningen i den ena bakfickan och rakkniven i den andra, sedan väntade han medan alla dörrar låstes upp åt honom igen. Han såg inte på vakterna, i stället gick han med raka steg över gårdsplanen och fram till dörren i muren bredvid huvudgrindens. Dörren låstes upp, öppnades, och han klev ut på gatan.

Männen som stått före honom i kön syntes inte till, och ingen annan heller. Han samlade sig och lät bli att tänka så mycket på det. Det hade varit en tid av väntan, men han hade inte väntat på att bli utsläppt, utan på att komma hem. Två år är

ingen lång tid, men mellan sjutton och nitton års ålder är den kanske längre än någon annan gång i livet.

Det var färgerna han slogs av först, färgerna och det skarpa solljuset. Blicken nådde långt, ända bort till slutet av gatan där en liten, ljusblå bil just försvann runt ena hörnet.

Han tittade åt höger och åt vänster och tänkte att han skulle kunna stå där hur länge som helst i den friska luften och titta på vidsträcktheten, och husens gulbruna tegelnyanser, och grässtråna som trängde upp mellan gatstenarna och den ödsliga avsaknaden av människor. Sedan kom han att tänka på fångelset bakom ryggen och ville gå därifrån. Sedan tänkte han att det under en lång tid hade varit det enda han kände till, och han ville inte gå därifrån, men han sköt ifrån sig de tankarna och började gå bort från fångelset, bort mot korsningen där den ljusblå bilen nyss hade försvunnit ur sikte.

Lewis måste ta sig till Victoria Station på andra sidan floden för att ta tåget hem. Han behövde hitta ett postkontor där han kunde lösa in postanvisningen och han behövde ta sig till stationen, men så bestämde han sig för att köpa lite nya kläder först, för han kände sig dum, och att komma hem skulle vara svårt nog utan att dessutom se fånig ut.

Att ta sig från ett ställe till ett annat och prata med okända människor gjorde honom rädd och ängslig, han kände sig som en fånge, mer än han väntat sig, och när han slutligen kom fram till Victoria Station kunde han inte förmå sig själv att gå in, i stället blev han stående mittemot huvudingången på andra sidan gatan.

Det fanns ingen skugga någonstans. Han hade köpt två vita skjortor och en ljusgrå kostym med två par byxor, och förutom det ett paket cigaretter och en kortlek och en metalltändare med het låga. Kostymen hade han tagit på sig, och en av skjortorna, de andra kläderna låg i en pappväska som han köpt av

mannen i affären. Nu ställde han ner väskan på marken och plockade upp cigarettpaketet ur fickan på de nya byxorna och tände en cigarett med den nya tändaren och väntade på att kunna gå in på järnvägsstationen.

Han hade aldrig köpt kläder till sig själv förut. Det var märkligt att han kunde ha gjort det han gjort utan att veta hur man ekiperar sig. Hans far hade skickat tillräckligt mycket pengar till honom för att han inte skulle behöva åka hem, men han hade inte bett honom att låta bli.

Att fundera på vad han hade gjort och vad hans far tyckte och tänkte om honom var inte till någon hjälp, så han såg på människorna som passerade på gatan i stället. Färgerna var fortfarande skarpa. Himlen var full av blått och träden på trottoarerna var så fantastiska och kvinnorna såg helt underbara ut och han måste lägga band på sig själv för att inte stirra på dem. Han kände livets skälvande låga inom sig när han såg dem, och lågan var ljus, inte mörk, och det fanns ett löfte i kvinnornas steg och i deras lätthet. Han försökte låta bli att stirra och förundrades och hänfördes av varje kvinna som gick förbi. Att försöka låta bli att stirra men ändå se så mycket som möjligt av kvinnorna var en lek, ett bra sätt att inte låta tankarna skena iväg, och det fick honom att känna sig levande igen. Han undrade om man kunde bli arresterad för att stirra på kvinnor i en timme utanför Victoria Station, och han föreställde sig hur domaren dömde honom till fängelse igen, samma dag som han kommit ut, för att ha klätt av dem med blicken, och efter en stund förmådde han sig själv att korsa gatan och gå in på stationen och köpa en biljett.

Tåget hade samma ljud och samma rytm och samma fernissade träytor som alla gånger tidigare han gjort resan. Sätena var hårda och bitvis blankslitna. Utan att tänka på det hade han gått och satt sig i den främre delen av den sista andraklass-

vagnen, på en fönsterplats med ryggen mot åkriktningen så att han kunde se perrongen bli mindre och mindre när tåget rullade ut från stationen.

Alice hade ofta drömt om Lewis, hon hade vetat att han skulle komma ut, och i drömmarna var han alltid väldigt ung och han fördes bort, eller så var han försvunnen, och i vissa drömmar var hon också ett barn och hon var inte säker på om det var han eller hon själv som liten flicka.

Hon såg till att Lewis rum blev iordninggjort. Hon vädrade rummet och bad Mary bädda rent i sängen och damma av, och sedan stängde hon dörren igen, men hon visste inte vilken tid de skulle släppa ut honom och han hade inte skrivit och berättat om han skulle komma hem. Om han inte kom, tänkte hon, så skulle de inte veta var han höll hus.

Det var en varm sommar och hon hade tagit för vana att lämna fönstren och de franska fönstren mot trädgården öppna, ofta var värmen lika stark inne som ute, och mattan kändes het av solgasset. Alice gick till sitt rum och kontrollerade ansiktet i spegeln, sedan gick hon ner till köket för att prata med Mary om middagen. Därefter satte hon sig i sällskapsrummet, vid den tomma eldstaden, och försökte läsa, utan att veta om hon väntade eller inte.

Perrongen i Waterford var lika tom som gatan utanför fängelset. Lewis såg inte till en enda människa när han gick nerför trappan från perrongen. Vägen kantades av träd vars kronor bildade ett långsmalt valv, och solljuset som silade genom lövverken strödde ljusfläckar över vägen. Lewis gick med huvudet böjt och när han hörde en bil närma sig bakom honom drog han sig lite längre åt sidan utan att vända blicken bakåt.

Bilen passerade honom. Den stannade. Han hörde hur den backade och bromsade in vid hans sida.

»Hallå där! Dig känner jag allt igen.«

Han tittade in i den öppna bilen, på den blonda flickan bakom ratten. Det var Tamsin Carmichael och hon log mot honom.

»Hej, Tamsin.«

»Jag hade ingen aning om att du var tillbaka!«

»Jo, jag kom alldeles nyss.«

»Hoppa in.« Han rörde sig inte. »Tänker du hoppa in, eller?«

Han tog plats bredvid henne. Bilen var en Austin och Tamsin hade på sig korta vita handskar och en ljus sommarkläanning. Lewis såg inte på henne efter den första blicken, han tittade bort i stället, ut mot landskapet som de passerade.

»Hur känns det?« frågade hon, som om han just hade tagit hem hundra poäng i en cricketmatch. »Du har verkligen inte missat något, det kan jag försäkra dig. Caroline Foster har gift sig, men bortsett från det har det inte hänt ett dyft. Ska jag skjutsa dig hem?«

»Om det går bra.«

»Det är ju inte direkt någon omväg.«

Tamsin släppte av honom vid infarten och körde iväg igen, vinkande med en handskklädd hand. Ljudet av bilen dog bort. Lewis tänkte att hon nog inte visste hur mycket det betydde för honom att hon var så vänlig, men sedan glömde han bort henne, för hans fars hus låg framför honom och han var hemma.

Han började gå mot huset, med känslan av att han gjorde det i en dröm. När han knackade på öppnades dörren omedelbart av Alice, som log ett brett leende.

»Lewis!«

»Alice ... Visste du att jag skulle komma?«

»Vi visste att du skulle bli frigiven. Förlåt. Hej.«

Han klev in och hon stängde dörren och de såg på varandra

ett ögonblick i den dunkla hallen och sedan gav hon honom en kyss på kinden.

»Du har vuxit«, sa hon. »Vi var inte säkra på om du skulle komma hem. Du ser så annorlunda ut. Ditt rum står klart.«

Lewis gick upp till övervåningen, medan Alice stod kvar i hallen och funderade på om hon skulle ringa till Gilbert och berätta att Lewis hade kommit tillbaka, och om Lewis verkligen såg så annorlunda ut som hon hade tyckt, eller om hon bara mindes honom fel.

Det var som att ha en man i huset. En man som hon inte kände. Han hade suttit i fängelse och hon hade ingen aning om vad han hade varit med om och han hade aldrig varit förutsägbar. Hon kände sig ängslig och hon väntade i hallen, men Gilbert måste redan ha lämnat kontoret och det var ingen idé att ringa honom.

Lewis sovrum var ungefär lika stort som hans senaste cell i Brixton; kanske lite större. Cellen hade varit grön och inte vit och han hade delat den med en annan fånge. Han lade väskan på sängen och gick bort till fönstret och tände en cigarett och tittade ut över trädgården.

En spyfluga studsade mot glaset. Den undersökte kanterna och såg ut att leta efter en öppning, för att i nästa stund gå till ny attack mot rutan, innan den återvände till kanten och vilade och gick till attack igen, studsande mot rutan, och den gav inte upp, den försökte och misslyckades och försökte om och om igen.

Pendylen på spiselkranen slog sex, och Lewis hörde de ljusa, metalliska klockslagen i sitt rum.

Alice började så sakteliga plocka ihop ingredienserna till en kanna Pimm's, som skulle stå färdig att serveras prick halv sju, ögonblicket innan Gilbert kom in genom dörren. Hon gick

långsamt tillväga och blandade ett litet glas till sig själv vid sidan om, för att provsmaka, så att det blev lagom mycket gin till lagom mycket Pimm's. När hon gick in i köket för att hämta mynta och äpplen och is försökte hon blidka Mary. Mary hade inte vetat att Lewis skulle komma hem; det hade gått upp för henne först när hon hörde hans röst i hallen, och hon var arg och ville inte vara i huset tillsammans med honom. Det hade lett till gräl och Alice hade blivit tvungen att vädja till henne att inte säga upp sig. Nu kom hon på sig själv med att svansa efter Mary i köket, lismande och inställsam, men efter ett tag gav hon upp, tog med sig myntan och äppelskivorna och gick tillbaka ut i sällsapsrummet.

När Lewis hörde sin fars nyckel i dörren gick han och ställde sig på trappkrönet. Gilbert stod i dörröppningen med sin portfölj i ena handen och med hatten på huvudet. Alice kom ut från sällsapsrummet och tittade på dem. Gilbert tog av sig hatten och lade den på den rakryggade stolen bredvid dörren.

»Du är hemma.«

»Ja, sir.«

»Följ med mig.« Han sa det lågt, men med ursinne i rösten.

»Gilbert ...«

»Kom!«

Lewis började gå nerför trappan och följde med sin far ut ur huset. De satte sig i bilen utan att säga ett ord.

Gilbert körde ganska snabbt mot byn och Lewis behövde inte fråga honom vart de var på väg. Det var svårt för honom att sitta bredvid sin far igen och känna hur hans närvaro fyllde hela bilen och han försökte komma ihåg vad han hade tänkt säga.

Gilbert svängde av vägen, stannade och stängde av motorn. Lewis märkte att han inte kunde höja blicken, han stirrade på sina händer som vilade i knäet. Han hade tänkt avlägga ett löfte. Han hade tänkt hålla ett tal och ge sin far löften och försäkringar, men nu kunde han inte ens lyfta blicken från händerna och Gilbert sa: »Du kan väl titta?»

Han tittade, lydigt.

Kyrkan låg framför dem, varm i kvällssolen och väldigt tyst och fridfull.

»Den är precis likadan«, sa Lewis.

»Ja. Vi ville att den skulle bli likadan. Det var många som kom med ett bidrag. Dicky Carmichael var oerhört frikostig. Alla var väldigt måna om att den skulle bli precis likadan som förut.«

Lewis tittade på kyrkan och båda två var tysta medan han tittade.

»Nå?» sa Gilbert. »Har du någonting att säga?» Lewis sa ingenting.

Gilbert startade motorn och körde hem utan att säga något mer till sin son.

Familjen satt i matsalen vid det öppna fönstret och Mary bar in fat och tallrikar och dukade fram dem på bordet innan hon gick hem för kvällen. Det var fortfarande ljust på himlen, så de hade inte behövt tända stearinljusen. Lewis distraherades av sakerna på bordet. Det fanns kärl och behållare för allt; silver och glas och spetsar som pockade på uppmärksamhet med en närmast hypnotisk dragningskraft. Han ansträngde sig att inte tänka på vinet som Gilbert hällde upp till sig själv och Alice. Han kände doften av det röda vinet när det hälldes upp och hur den blandades med doften av ångande grönsaker. Det var ingen som sa något runt middagsbordet, annat än när någon bad om något och sedan tackade, och Lewis

brast nästan ut i skratt, för det var inte utan att han saknade det högljudda sorlet i fängelsematsalen. Där hade det varit ungefär som i skolan, ganska avspänt, men det här var bara ansträngt och besvärat och allt som han tidigare hade hatat med att vara hemma. Tanken slog honom att det måste vara något riktigt galet med en människa som föredrog fängelset i Brixton framför sitt eget hem.

Gilbert höll ett tal om vad som förväntades av Lewis; att han uppförde sig och att han skaffade ett jobb och att han var artig och belevad och att han inte drack, och medan hans far lade ut texten fortsatte Lewis att stirra på sakerna på bordet, även om han inte kunde urskilja dem tydligt längre.

Alice reste sig upp och sköt tillbaka stolen. Hon ursäktade sig och lämnade rummet och Lewis och hans far avslutade måltiden under tystnad. Gilbert placerade kniven och gaffeln bredvid varandra och torkade sig noggrant runt munnen. Han lade servetten bredvid tallriken och reste sig upp.

»Det var det«, sa han.

Han väntade för att se om Lewis också skulle resa sig upp, men Lewis fortsatte att stirra på bordet. Efter att ha tittat på honom en stund följde Gilbert efter Alice in i sällskapsrummet.

Lewis väntade tills han hörde sin far säga något till Alice och sedan ljudet av dörren som stängdes. Vinflaskan på bordet var tom. Han tittade på flaskorna på serveringsbordet. Det fanns ingen gin, bara konjak och whisky i karaffer, och glas bredvid karafferna. Han hade inte druckit något sedan kvällen då han greps. Han skulle kunna ta sig ett glas nu. Det var ju inte så att han hade bestämt sig för att sluta dricka, han skulle inte bryta något löfte. Han drog ett andetag och väntade, innan han reste sig upp, klev ut genom det franska fönstret och började gå över gräsmattan.

Det hade redan blivit mörkt i skogen. Himlen var blek och det lyste i huset bakom honom, men rakt fram fanns bara mörker. Lewis tittade inåt skogen och tyckte sig kunna höra floden – men det kunde han inte, det gick inte att höra floden, floden kunde inte ha kommit närmare. Han kände en kall kåre vid tanken på att vattnet skulle ha kommit närmare huset.

»Är allt som det ska?»

Alice stod bredvid honom. Han hade inte lagt märke till det och han hade inte hört henne komma.

Han såg på henne och försökte koncentrera tankarna till platsen där de var.

»Jag ville bara säga«, började hon, »jag ville bara säga ... Vi kan väl försöka vara vänner den här gången, tycker du inte?»

»Visst, självklart.«

Hon såg så ängslig ut, han kunde inte göra henne besviken.

»Din far«, sa hon, »han har saknat dig.«

Det var vänligt sagt av henne, men han trodde inte att det var sant.

»Var det hemskt?»

Först förstod han inte riktigt vad hon menade, men så insåg han att hon frågade om fängelset. Fast egentligen ville hon inte veta.

»Det finns värre saker.«

»Vi kom inte.«

De hade inte kommit på besök. I början, när han var så rädd, hade det varit outhärdligt att de inte kom, och han hade skrivit till dem några gånger och bett dem komma, men efter ett tag var det lättare att inte träffa dem och nästan aldrig höra något ifrån dem, och han hade mer eller mindre glömt bort det – mer eller mindre.

Alice fann sig i tystnaden så länge hon kunde och sedan försökte hon igen. Hon sträckte ut handen och lät sånär fingrarna nudda vid hans arm.

»Inga fler dumheter?« frågade hon.

Han drog undan armen och stoppade handen i fickan.

»Då så«, sa hon, »då så«, och hon log igen, ursäktande den här gången. Gräset var vått av dagg och hon hade tagit av sig skorna när hon kom ut. Nu gick hon tillbaka till huset med skorna i handen.

Det var samma dröm, och när han vaknade, svettig i mörkret och kall av rädsla, måste han sätta sig upp och placera fötterna på golvet, och tvinga sig själv att hålla ögonen öppna, och säga sig att han inte var där, och att det inte var sant, och även om så vore fallet, så var det en gammal sanning och han borde inte tänka mer på det. Han hade haft drömmen i fångelset, men inte lika ofta som förut, ibland inte på flera veckor i sträck, och han hade hoppats att den skulle lämna honom.

Han väntade på att rädslan skulle avta och att det återigen skulle kännas som om han andades luft, inte vatten, och han höll ögonen öppna och tittade efter månen utanför fönstret, men där fanns ingen måne. Han tänkte på Alice, hur hon hade pekat på honom på det där viset, och i samma ögonblick gjorde sig underarmen påmind, som en del skild från helheten, pockande på uppmärksamhet, och efter ett stund vände han blicken mot den. Det var för mörkt för att se ärren, men han kunde känna dem med fingertopparna, liksom valna och ömmande på en och samma gång; en känsla av att något var fel.

Han gick bort till fönstret och försökte omvandla formerna i trädgården till verkliga saker. Han kunde se äppelträdet och längre bort kunde han se skogens konturer avteckna sig mot himlen. Han tvingade sig själv att stå stilla, men det var svårt att vara stilla och det var svårt att stå där, han skulle ha krupit ur sitt eget skinn om han bara kunnat komma bort från sig själv. Han intalade sig själv att det var en lyx att kunna kliva upp mitt i natten utan att störa någon och en välsignelse att

kunna gå fram till ett fönster om man så ville, ett fönster utan galler, med en trädgård nedanför. Allt det där sa han till sig själv, men det betydde ingenting.

Del ett

Kapitel ett

1945

Gilbert hemförlovades i november och Elizabeth tog med sig Lewis upp till London för att möta honom på Charing Cross Hotel. Lewis var sju år gammal. Han och Elizabeth klev på tåget i Waterford och hon höll hans hand hårt så att han inte skulle ramla när han gick uppför de höga trappstegen. Lewis satt vid fönstret, mittemot henne, och såg stationen bli mindre och mindre när tåget rullade iväg, och Elizabeth tog av sig hatten så att hon kunde vila huvudet mot sätet utan att den kom i vägen. Sätet kliade mot den nakna huden mellan Lewis kortbyxor och strumpor, och han tyckte det var obekvämt på ett behagligt sätt, både klådan och tågets krängningar. En känsla av något alldeles speciellt infann sig, en känsla som fick hans mor att bli tyst och allting annat att se annorlunda ut. De delade en hemlighet och de behövde inte prata om den. Han tittade ut genom fönstret och undrade än en gång om hans far skulle vara klädd i uniform och om han i så fall skulle ha ett gevär också. Han undrade om han skulle få hålla i geväret, om han nu hade ett. Fast det trodde han inte. Hans far skulle nog inte ha något gevär, och hade han det så skulle det vara för farligt för Lewis att leka med. Molnen stod lågt ovanför fälten, allting blev platt och uppförstorat. Lewis tänkte att det kanske var tåget som stod stilla och fälten och husen och himlen som rusade förbi. Det skulle betyda att hans far och hela Charing Cross Hotel kom rusande mot dem, men då skulle alla män-

niskor ramla omkull. Han var rädd att han skulle bli illamående, så han vände blicken mot sin mor. Hon såg rakt framför sig, som om hon betraktade någonting vackert. Hon log, och han petade till hennes ben med foten så att hon skulle le mot honom, och det gjorde hon, och han tittade ut genom fönstret igen. Han kunde inte komma ihåg ifall han hade ätit lunch eller hur sent på dagen det var. Han försökte minnas frukosten. Han kom ihåg att han hade gått och lagt sig kvällen innan och att hans mor hade kysst honom och sagt: »I morgon ska vi träffa pappa«, och han kom ihåg hur det hade känts i magen. Precis så kändes det nu också. Hans mor kallade det för fjärilar, men så var det inte alls, det var mer som att plötsligt upptäcka att man har en mage, när man i vanliga fall inte tänker på det. Det slog honom att han faktiskt skulle bli illamående om han satt kvar där och tänkte på sin far och på magen.

»Får jag gå omkring en stund?« frågade han.

»Ja, gör det du. Men rör inte dörrarna och luta dig inte ut. Hur ska du hitta tillbaka hit igen?«

Han såg sig omkring: »G.«

»Vagn G.«

Han kunde inte öppna dörren; den var alldeles för tung och båda två fick ta i ordentligt innan den gick upp. Hon höll upp den åt honom och han gick ut i korridoren. Med ena handen stödd mot fönstersidan och den andra mot kupésidan mumlade han för sig själv: »Framåt-framåt-framåt.«

Efter att Elizabeth hade pratat med Gilbert i telefon dagen innan, hade hon satt sig på stolen i hallen och brustit ut i gråt. Hon grät så mycket att hon blev tvungen att gå upp till övervåningen så att inte Jane skulle få syn på henne, eller Lewis, om han kom in från trädgården. Hon grät mer än hon gjort någon annan gång sedan de skildes åt, sedan han gav sig av, och mer än i maj när de fick höra att kriget i Europa var över.

Nu kände hon sig helt lugn, som om det var den vanligaste saken i världen att vara på väg till sin man vars dödsbud man fruktat varenda dag de senaste fyra åren. Hon tittade ner på spännet på sin nya väska och tänkte på alla andra kvinnor som var på väg för att återse sin man och som hade köpt en ny väska som ingen skulle lägga märke till. Lewis tittade in genom rutan, han ryckte i handtaget och hon släppte in honom. Han log mot henne, samtidigt som han höll balansen med utsträckta armar.

»Titta ...«

Hans mun var vidöppen och i ena mungipan stack tungan ut av ansträngning. Den ena strumpan hade kasat ner. Hans fingrar pekade rakt ut. Elizabeth älskade honom och tanken på det gjorde att andan stockade sig i halsen på henne. Hon fattade tag om hans midja.

»Låt bli! Jag ramlar inte!«

»Jag vet, jag ville bara ge dig en kram.«

»Mamma!«

»Förlåt, älskling, balansera du.« Hon släppte taget, och Lewis fortsatte att balansera.

De tog en taxi från Victoria Station till Charing Cross, och på vägen dit tittade de på husen som de passerade och på kratrarna på platser där det en gång funnits hus. Det fanns mycket mer himmel nu än tidigare och de gapande hålen var på något vis verkligare än själva byggnaderna, som verkade ha uppförts i efterhand. Trottoarerna myllrade av folk och gatorna var fulla med bilar och bussar. Vädret gjorde att allting smälte samman till en grå massa, de förstörda husen, människors rockar och hattar och den glåmiga himlen, allt gick i grått, utom de färgsprakande höstlöven som blåste upp här och var.

»Här är det«, sa Elizabeth och taxin bromsade in. Lewis rispade ena vaden när han klev ut, men han kände ingenting,

för han tittade på hotellet och såg alla män som kom och gick och han tänkte att en av dem skulle kunna vara hans far.

»Jag skulle träffa min man här i baren.«

»Ja, madam. Följ med mig.« Lewis höll Elizabeth i handen och de följde efter mannen. Hotellet var stort och halvdunkelt och slitet. Överallt fanns män klädda i uniform och folk hälsade på varandra och luften var full av rök. Gilbert satt i ett hörn vid ett högt, smutsigt fönster. Han hade på sig sin uniform och en överrock, och han rökte en cigarett medan han iakttog människorna som passerade ute på gatan. Elizabeth fick syn på honom innan han fick syn på henne och hon stannade till.

»Ser ni den ni söker, madam?«

»Ja, tack ska ni ha.«

Lewis drog henne i handen: »Var då? Var då?«

Elizabeth såg på Gilbert och hon tänkte: Jag måste hålla fast vid det här ögonblicket. Jag måste komma ihåg det här. Jag kommer att minnas det här i resten av mitt liv. Sedan tittade han upp och fick syn på henne. Först var ansiktet helt orörligt och i nästa stund sprack det upp i ett leende och från och med den stunden var hon inte ensam i tankarna längre, hon var tillsammans med honom. Han fimpade cigaretten i en askkopp, reste sig upp och gick fram till henne. Hon släppte Lewis hand. De kysstes, i en klumpig omfamning, och dröjde sig sedan kvar tätt intill varandra, bara en kort stund.

»Herregud, du måste göra dig av med den där förbannade uniformen ...«

»Lizzie, du är här ...«

»Vi bränner upp den, rituellt.«

»Var inte landsförrädisk.«

Lewis tittade upp på sin mor och far som fortfarande stod med armarna om varandra. Hans hand kändes konstig sedan

hon släppt den. Han väntade. De gled isär och Gilbert tittade ner på Lewis.

»Hej på dig, du!«

Lewis tittade upp på sin far och han hade så många tankar i huvudet att han inte kunde röra en min.

»Ska du inte säga hej?«

»Hej.«

»Vad sa du? Jag hör inte!«

»Hej.«

»Skaka hand då!«

Lewis sträckte fram handen. De skakade hand.

»Han har varit så uppspelt, Gilbert. Det har inte varit någon hejd på alla frågor. Han har pratat om dig hela tiden.«

»Här kan vi inte stå hela dagen. Ska vi inte ta och lämna det här gräsliga stället? Vad säger du? Vad ska vi göra?«

»Jag vet inte.«

»Tänker du gråta?«

Lewis tittade förskräckt upp på Elizabeth. Varför skulle hon gråta?

»Nej. Det tänker jag inte. Vi skulle kunna äta lunch.«

»Ja, fast inte här. Då så, jag går och hämtar mina saker. Vänta.«

Han gick bort till bordet som han suttit vid och lyfte upp sin persedelpåse och en annan väska. Lewis höll hårt fast i sin mor. Hon kramade hans hand. De hade fortfarande sin hemlighet, hon var fortfarande med honom.

De gick och åt lunch och det blev ett väldigt ståhej om kotletterna, som var små och bruna och låg mitt på ett stort silverfat. Lewis trodde att han inte var hungrig och åt som aldrig förr. Han såg på sina föräldrar som pratade med varandra. De pratade om hembiträdet, Jane, och frågade sig om hennes matlagning höll måttet. De pratade om rosorna som Eliza-

beth just hade planterat och om en stor julfest som skulle gå av stapeln hos familjen Carmichael. Lewis trodde han skulle explodera av uttråkning och föreställde sig hur inälvor spreds över väggarna och servitörens vita jacka. Han knackade sin far på armen.

»Ursäkta, sir.«

Hans far tittade inte på honom.

»Jag tar nog tåget tror jag ...«

Lewis trodde att han inte hade hört.

»Ursäkta, sir ... Ursäkta.«

»Svara honom, Gilbert.«

»Ja, Lewis?«

»Var det hemskt varmt i öknen?«

»Hemskt.«

»Fanns det ormar?«

»Några stycken.«

»Sköt du dem?«

»Nej.«

»Fanns det kameler?«

»Ja. Massvis.«

»Red du på någon kamel?«

»Nej.«

»Har du skjutit människor eller sprängt någon i luften?«

»Lewis, låt pappa äta i lugn och ro.«

»Sköt du ihjäl någon eller sprängde någon i bitar?«

»Lewis, ingen vill prata om sådana saker.«

Det syntes på dem att det var så. Han bestämde sig för att hålla sig till säkra ämnen.

»Tycker du om kotletter?«

»Kotletter är gott. Tycker du inte?«

»Sådär. Fick ni kotletter i öknen?«

»Nej, det var sällan.«

»Fick ni fruktgelé?«

»Han är pratglad, eller hur?»

»Inte alltid. Han är bara lite till sig.»

»Jag märker det. Ät din mat nu, Lewis, och var tyst som en duktig pojke.»

Lewis hade redan ätit upp sin mat, men han lydde den andra uppmaningen och höll tyst.

Hans rum var mörkt. Gardinerna var fördragna, men en smal ljusstrimma letade sig in från hallen och föll ned över sängen. Han kunde höra radion på nedervåningen, och sina föräldrars röster, men han kunde inte höra vad de sa. Han kurade ihop sig i sängen. Lakanen var kalla. Han hörde sin mors fotsteg i trappan. Hon kom in i rummet och satte sig på sängkanten.

»Godnatt, älskling.»

»Godnatt.»

Hon böjde sig fram och kysste honom. Han älskade hennes närhet och hennes doft, men kyssen var lite våt. Han hade en känsla av att hon var längre bort än vanligt och visste inte vad han skulle tro om varken det ena eller det andra.

»Sätt dig upp«, sa hon.

Hon lade armarna om honom och kramade honom hårt. Hon strök handen över hans huvud. Hennes blus kändes hal och blank mot hans ansikte, hennes hud var varm, och pärlorna i hennes halsband tryckte mjukt mot hans panna. Hennes andedräkt luktade precis som vanligt, av cigarettrök och det hon druckit, och hon doftade som hon alltid brukade göra. Han hörde hennes hjärta slå och kände sig fullkomligt trygg.

»Är allt som det ska?» frågade hon.

Han nickade. Hon släppte taget om honom och han lutade sig tillbaka igen.

»Vad säger du om pappa?» frågade hon.

»Nu när han har kommit hem kan vi vara en riktig familj.»

»Ja. Du kommer väl ihåg att inte ställa fler frågor om kriget och allt det där? Människor som har varit med om svåra saker vill för det mesta inte prata om det. Förstår du? Kommer du ihåg det, älskling?»

Lewis nickade. Han visste inte vad hon menade, men han tyckte om att hon anförtrodde sig åt honom och bad honom göra saker för henne.

»Kommer pappa upp och säger godnatt? Jag minns inte om han brukar göra det eller inte.«

»Jag ska fråga honom. Sov nu.«

Lewis lade sig tillrätta i sängen och hon gick därifrån. Han låg i mörkret och lyssnade på rösterna och musiken från neder våningen och väntade på att hans far skulle komma upp, och i nästa stund somnade han, ganska tvärt, som när en lampa släcks eller en dörr stängs.

»Skulle kriget vara över? Det finns fortfarande inte ett förbannat dugg att äta!«

»Lizzie, pojken.«

»Äsch, förbannat har han hört förut.«

»Lewis, spring ut och lek.«

Lewis hade tittat på medan de gjorde sig i ordning för att gå i kyrkan. Han hade ofta legat på sin mors säng medan hon klädde på sig, men hans far tyckte inte om att ha honom i sovrummet, så sedan han kom tillbaka för två dagar sedan hade Lewis fått nöja sig med att stå i dörröppningen.

»Lewis! Gå härifrån!«

Lewis gick sin väg. Han satte sig på det översta trappsteget och började pilla bort färg från trappträcket. Han kunde höra sina föräldrar.

»Herregud, Gilbert. Kyrkan!«

»Jag är uppväxt med kyrkan.«

»Men det är inte jag.«

»Nej, du och din hedniska mor dansade förstås runt med druider i stället.«

»Hur vågar du ...«

Det blev tyst och sedan hördes ett litet skratt från hans mor. De måste ha kysst varandra. Lewis reste sig upp och lunkade nerför trappan och ut på gårdsplanen. Han sparkade lite i gruset och väntade.

Den lilla kyrkan var uppförd i sten och tegel och himlen var låg och täckt av moln. Barnen smutsade ner sina söndagsskor när de rusade omkring bland höstlöven, och deras föräldrar hälsade på varandra och bytte några ord som de alltid hade gjort, men ändå var det inte riktigt som förut, för varje vecka var det ytterligare någon som hade återvänt hem, ännu en familj som hade förändrats, blivit större, och som visade sig igen.

Elizabeth, Gilbert och Lewis klev ur bilen och började gå mot kyrkogården, och Lewis släppte sin mors hand och sprang bort till de andra barnen som lekte mellan gravarna. De lekte tafatt, gravstenarna var säkra, och det gick ut på att ta sig till trädet utan att bli tagen. Reglerna förändrades hela tiden, men det var aldrig någon som sa något om dem. Lewis var en av de minsta pojkarna. En pojke hette Ed Rawlins, han var två år äldre än Lewis, och de sprang i kapp till trädet. Ed var den som »hade den«, men Lewis kom undan och blev stående vid trädet med andan i halsen och blicken vänd mot kyrkan.

Han kunde se flickorna som lekte i närheten av sina mammor. Han kunde se makarna Carmichael som hälsade på hans föräldrar. Han visste att de skulle bli tvungna att gå in snart och tanken på de kalla och hårda kyrkbänkarna var nästan outhärdlig. Hans föräldrar stod tätt intill varandra. Hans far fick syn på honom och tecknade åt honom att komma, och i samma ögonblick som han tog händerna från trädet för att gå dit dök Ed upp vid hans sida.

»Du har den!«

»Nähä!«

»Joho!«

»Jag är ändå inte med längre.«

»Det är du visst!«

Han knuffade till Lewis för att få ner honom på marken, sedan såg han sig omkring för att se om någon vuxen hade sett dem och om Lewis skulle börja böla och ropa på hjälp. Lewis rätade på sig och synade ett skrubbsår på sin hand.

»Sluta med det där«, sa han och började gå mot sin far.

»Lewis, skärp dig nu. Det här är en kyrkogård, inte en skolgård.«

»Ja, sir.« Han tog sin mors hand.

»Ser man på, Lewis!«

Lewis såg på de glänsande knapparna på Dicky Carmichaels blazer och tyckte inte om honom. Han förstod inte varför Dicky Carmichael hade fått stanna hemma när hans egen far skickades ut i kriget, och han tyckte inte om att han fick bestämma över alla andra, eller att han skulle bli hans fars chef igen. Lewis tyckte att hans far skulle vara chef över alla andra.

»Är det inte fint att din far har kommit hem igen?«

»Jo, sir.«

Med en blinkning: »Nu kanske vi får se dig i kyrkan lite oftare.« Det här var en pik riktad mot hans mor och Lewis sa ingenting. Gilbert skrattade högt.

»Nu när jag är tillbaka får jag nog se till att skapa lite ordning och reda i huset igen.«

Lewis såg på sin mor; hon log sitt sällskapsleende.

»Inga fler svarta mässor? Vad ska jag då ta mig till?«

Dicky och hans fru Claire började gå mot ingången till kyrkan, tätt följda av sina två döttrar, en liten och en stor, i dubbelknäpta rockar och hattar och lackskor.

»Måste du häva ur dig sådana smaklösa skämt?« sa Gilbert.

»Ja, älskling, det måste jag faktiskt.« Elizabeth kysste honom på kinden och de gick in.

Kyrkan kunde knappt ha varit värre. Den enda ljusglimten var grimaserna som han utväxlade med sin mor. Det kändes som om gudstjänsten aldrig skulle ta slut. Lewis trodde han skulle dö och glida ner under kyrkbänken framför och ligga där och ruttna. Han försökte låta bli att skruva på sig. Han försökte räkna bjälkarna i taket och läsa i psalmboken. Han tänkte på vad de skulle äta till lunch. Han tänkte på prästens öron. Han stirrade på flickorna Carmichaels ryggar och försökte få dem att vända sig om, men Tamsin var nio år och lade inte märke till honom, och Kit var det ingen idé att försöka med ens, för hon var bara fyra år och för liten för någonting överhuvudtaget. Han tänkte på att det skulle dröja ända till sommaren innan det blev dags för nästa cricketmatch.

Den låga himlen blev lägre ovanför kyrkan och en kall vind blåste upp och med vinden kom ett fint regn som snart fick alla tak att blänka. Under hustaken förberedde man söndagens lunchmåltider och höll spiseeldarna vid liv över högmässan. Trädgårdarna längs den snirkliga vägen in till byn omgärdades av rhododendrer och lagerhäckar som skyddade husen från insyn. På baksidan gränsade familjen Carmichaels stora tudorhus till en liten skog och genom den kunde man ta en genväg till familjen Aldridges hus. Elizabeth hade gått den vägen många gånger när Lewis var mindre och Claire Carmichael var gravid med Kit. Det fanns ett postkontor och en affär i byn, och en kort bit därifrån låg kyrkan, utmed huvudgatan, men ju längre man kom från byns centrum, desto glesare och mer varierad blev bebyggelsen. Några av

husen var byggda på 1920-talet, som familjen Aldridges hus, och en del var till och med nyare än så, men det fanns även äldre byggnader som en gång i tiden hört till godset som nu var i familjen Carmichaels ägo.

Järnvägsstationen, en riktig leksaksstation, låg drygt en kilometer bort, vid en väg som kantades av skuggande lövträd, och så många av traktens män arbetade i London att man hade blivit tvungen att bredda vägen på sina ställen för att bilarna skulle kunna passera varandra. Under kriget hade järnvägsstationen fått en ny roll. Där hade människor skilts åt och återförenats, och det var därför det vardagliga ljudet av tåg i fjärran numera väckte känslor som det aldrig hade väckt förut. Trots att så många hade kommit hem igen, verkade det inte som om det någonsin skulle vara möjligt säga att det var över. Det pratades så mycket om återuppbyggnad och om att börja om på nytt, men när den första yran hade lagt sig var det ändå en märklig seger, för det var fortfarande så många som saknades och de nyheter som förmedlades var inga fredsnyheter, de var tvärtom fulla av död och ohyggligheter.

Regnet upphörde när församlingen kom ut från kyrkan och folk klev in i sina bilar eller började gå hemåt, och Elizabeth drog med sig Gilbert mot bilen med allt snabbare steg, som om hon ville fly fältet så fort som möjligt. Han kunde inte låta bli att skratta åt henne. När de kom hem åt de lunch utan att säga så mycket och utan att egentligen känna smaken av något och eftermiddagen var liksom egendomligt slätstruken och helt enkelt svår, åtminstone för Lewis del. Han kom sig inte för att göra något av det han brukade göra, och varje gång han fick syn på sin far kändes det lika ovant och förvirrande. Han var van vid den kvinnliga närvaron i huset och på något vis upplevde han sin fars manlighet som ett hot. Hans far var spännande, och värd att beundra, men han var också en främling som rubbade balansen där hemma. Gilberts uniform hade inte bränts

upp, den hängde i garderoben i sidorummet där han klädde på sig, och Lewis önskade att han hade fortsatt att ha den på sig och att han fortsatt att vara avlägsen och heroisk i stället för verklig och någon som påverkade hans eget vardagsliv. I sina kostymer och tweedjackor såg han ut som en far, men skenet bedrog, för han var en främling, och det hade varit mycket lättare om han inte hade sett ut som någon man kunde ha känt väldigt väl, fast man i själva verket inte kände honom alls.

Kvällen då Gilbert kom hem hade det först varit som om han och Elizabeth aldrig hade älskat med varandra förut, och sedan, plötsligt, var det lika intimt och förtroligt som det alltid varit. Hon hade gråtit av tacksamhet och han hade hållit om henne och sagt: »Men vad är det?» – som om han inte visste det.

»Känns det konstigt att vara hemma?»

»Det är klart det känns konstigt. Vad vill du att jag ska säga?»

»Jag vet inte. Jag tror jag vill veta allt som rör sig i huvudet på dig. Jag vill veta hur du har haft det. Jag vill veta vad du tänker i just den här stunden och om du är lycklig. Du säger aldrig någonting.»

»Visst, för all del. Jag tänkte just på hur skönt det är att ligga på rena lakan.»

»Det gjorde du inte alls!»

»Jo, det gjorde jag.»

»Och vad tänkte du på mer?»

»Åh, ja, jag tänkte på allt gott vi åt till middag.»

»Sluta!»

»Det är dagsens sanning. Kalla mig ytlig om du vill.»

Elizabeth, med rösten full av skratt: »Så ni fick ingen frukt-gelé i Nordafrika?»

»En gång fick vi faktiskt det, till jul.»

»Varför i hela fridens namn berättade du inte det för Lewis?
Han hade blivit överförtjust.«

»Berätta själv. Hur var ditt krig, älskling?«

»Ha ha.«

»Ha ha.«

»Jag vet att jag är usel på att skriva brev, men allting stod i dem.«

»Bara om Lewis?«

»Om Lewis och om att vara här och inte åka in till stan särskilt ofta.«

»Var det ensamt?«

»Det är klart att det var ensamt. Men Kate kom hit ett par gånger när hon kunde lämna ifrån sig pojkarna. Och Lewis är det bästa sällskap man kan tänka sig.«

»Du har skämt bort honom.«

»Det tror jag knappast. Jag är ju inte särskilt eftergiven.«

»Du skämmer bort honom med all tid du ger honom.«

»Är du avundsjuk?«

»Det är klart jag inte är, men du borde haft en barnflicka åt honom. Jag förstår mig inte på dig. Du kunde ha fått mer tid för dig själv.«

»Om jag hade mer tid för mig själv skulle jag dricka mig fullkomligt plakat inom två minuter.«

»Lizzie!«

»Du vet att det är sant. Herregud, tid att göra vadå? Hälsa på Claire Carmichael eller Bridget Cargill? Eller åka upp till stan och kryssa mellan alla satans bomber som föll från himlen?«

»Vilket förfärligt språk.«

»Var inte så fin i kanten.«

»Han kommer att börja skolan i september.«

»Ja. Jag antar det. Fast han bara är åtta år.«

»Alla andra kommer också att vara åtta år. Du kommer att sakna honom.«

»Och han kommer att sakna mig.«
»Det kommer att göra honom gott.«
»Förmodligen.«
»Nu när jag är tillbaka behöver du inte vara ensam och uttråkad längre.«
»Du kommer att vara hemma varje kväll.«
»Varje kväll.«
»Jag kan inte tro att det är sant.«
»Jag vet.«
»Om jag somnar, är du kvar då när jag vaknar? I morgon bitti?«
»Det är klart. Och om du vill veta vad jag tänker på, Lizzie, om du verkligen vill veta det så ... jag tänker att ...«
»Åh, nej, låt bli, du behöver inte berätta något om det gör dig ledsen. Låt bli ...«